

բայր Աստուծոյ սիրելին՝ Աբելը մեռ-
ցուց, մեռաւ անմեղը, ո՛հ մէկ ծնողի
մը աւելի հարուած տուող, ո՛հ ինչ
բան չկայ. եթէ ոչ իւր սիրելոյն մահ,
ինչ մահ սիրելի աղջիկս, այս տեղ դը-
ժուար է խօսիլ, զի իրենց վրայ սահ-
մանուած վճիռը կը տեսնեն մեր նա-
խահայր ու նախամայր իրենց սիրելոյն
ճակտի վրայ ու իրենց մեծ որդւոյն
ձեռքէն ու սխէն հասած: Այս տե-
սարան քու փափուկ սրտին ու աչքին
առաջ բերելուս, սիրելի աղջիկս, պատ-
ճառ ունի, նախ՝ պատմութեան մա-
սին է պէտք է խօսիմ, երկրորդ տես-
նես և իմանաս թէ չոր և վատ սիրտ
կրել ինչ գէշ է, ու անոր հետեւանք
որքան ծանր, Այէն վատ Այէն իւր
սոպո սիրտը սիրոյ համար չէր կրեր,
այլ ատելութեան, իւր միտքը առ Աս-
տուած չէր հաներ, այլ առ չարու-
թիւն, նախանձը ինքը կը լափէր եթէ
եղբօր, իւր անմեղ եղբօր արիւնը չը
թափէր:

Սեռաւ Աբել ու անմիտքութեամբ լա-
ցին մեր նախածնողքը իրենց վճիռը
իրենց գառնուկին վրայ տեսան ու
սոսկացին, դու իմ գառնուկս իմ սի-
րելի աղջիկս, սիրտդ մարբէ Աստու-
ծոյ առաջ աղօթելու տեսն՝ որ հա-
ճութեամբ ընդունէ քոյ աղօթից նուե-
րը, միշտ անմեղ կեցի՛ր՝ որ գուցէ մէկ
սխտին տեղի տաս, երբ մէկը մտնէ
սրտիդ մէջ մէկալներն ալ կը վխտան
որով Այայէնին պէս հարապատասխան
կը լինիս, նախ հոգիդ ներսդ մեռցը-
նելով, և ապա ընկերիդ ունեցած, և
Սեթ որ միտքութեան որդի բառե-
ցաւ, ու Աստուծոյ որդիք կանչել ուզեց
իւր ճամբուն մէջ քալելուն համար,
ու Այայէնի սերնդին որդիք մարդկան
անուն ունեցան, այս Այայէնի ցեղի
մէջ արհեստաւորներ եղան, ու Սե-

թայ ցեղի մէջ շատ բարի մարդիկ: Այ-
նապէս այնքան սիրելի եղաւ մեր երկ-
նաւոր Հօր որ երկինք տարսւե կեն-
դանայն. Այս վերջին Սեթայ որդւոյ
մէջ բարեպաշտ և երկիւղած, անխա-
ռքն որդւոյ մարդկան, զի Աստուած
պատուիրած էր, որ Այայէնի ցեղի հետ
խնամութիւն չունեն ոչ աղջիկ տան և
ոչ առնեն, բայց Սեթայ ցեղը ա-
նանց գեղէն խաբուելով շատն մառ-
ցան այն պատուէր, ուստի մեր բա-
րի տրարին ալ իւր խնամքը չափաւո-
րեց, և անոնք որ աւուր վրայ իրենց
չարիք շատցուցին, ու Աստուծոյ ար-
դար ցասումն կանչեցին, ջրհեղեղ
տուաւ բոլորը ջնջեց, արգար Այս և
իւր տունը ապրեցան կենդանեաց
թռնոց տեսակները իրենց հետ: Այն
ամբարշտութեան մէջ շաղաղուած
հսկաները մօլութեան ամանները, բո-
լորն ալ ջուրին մէջ խղաղեցան, ու թ
արգար նոյեանք ապրեցան, Առամայ
դրախտէն ելնելէն երկու հազար տա-
րուան մօտիկցած էր երբ այն ամբա-
րշտաց ընդհանրական կորուստը հա-
սաւ:

(Հարոսնակո-թիւն)

Ա. Գ. Վ.

ՄԱՐԴ ԿԱՏԱՐԵԱԼ

Բնութիւնը զայր սակի՛մ գիտովն
և ամենակատար ի վեր բերել ոչ
ունի:

ՊԼԻՆՏԱՐԻՈՍ

Կամ բնութիւնը կամ պատմա-
կոն օրէնքը և կամ գործնական դառ-
տնարակութիւնն է որ մարդս գիտ-
վին ամբի՛մ և ամենակատար կ'ընէ:

Եթէ ըսենք բնութիւնն է որ մար-
դոս գիտովն ամբի՛մ և ամենակատար
կ'ընէ, բնաւ մէկը, որ մարդկութեան

վայելուչ յատկութիւններու անվայել
գործքերը մարդուն ցուցնելով, անվա-
յելէն հեռացնելով վայելուչին չի յոր-
դորեր, մտորը գլխովին ամբիժ և ա-
մենակատար բրած չկրնար ըլլալ:

Արդ բնութեան ձեռքը անաճն ու
մեծցածն այն է, ինչ որ ի ծննդենէն
մինչեւ ի կատարելութիւն լեռներն
անմարդաբնակ սեղեր անունդ առած
մարդն, իր ծննդեան առաջին վայրկե-
նէն սկսեալ կը բացուին իւր զգայա-
լանայ սքանչելի գործարանները, ու
կը սկսին զգայական ներգործութիւն
ներն արտաքին առարկայից թելադր-
ութեամբ գործել, և խնացականու-
թեան զօրութիւն (որ մարդուս յատուկ
է), առարկայից վրայ իր մտայ հաս-
շութն համեմատ խորհիլ կ'ըսկսի, բայց
խիստ տկար. և որովհետեւ մարդ իր
բնութեան մէջ անկարօտ ըլլալու փա-
փաք մի ունի, ուստի ամեն որ և իցէ
արարածի մը արտադրած արդիւնքն
ու գործած գործն ինքն եւս գործելու
եւ արտադրելու համար ներքին թե-
քադութենէ մի շարժեալ, կը սկսի ինչ
որ իրմէ դուրս արարածոց վրայ զգայ,
նոյնը ինքն ալ գործելու կը քանայ.
ինչպէս է հողմէ շարժեալ տերեւոց
սօսաւիւնը լսելով ինքն ալ նոյն
ձայնն հանելու աշխատիլ, կենդանեաց
ձայները լսելով, ինքն ալ անոնց տեսա-
կին համեմատ զանազան ձայներ հանել
և իւր տեսած կենդանոցն շարժուած-
քնն ալ տեսնելով, անոր պէս շարժե-
լու փորձեր ընելով՝ և նոյն բաղմօրեայ
փորձն իրեն ունակութիւն ըլլալով այն
պէս յսրմար կը գործէ, որ կը կարծը-
ւի թէ իր բնական ձիրքն է. որով ընդ-
հանրապէս այսպիսիներէն շատերը կամ
շարքատանի կամ ազաւնոց պէս կ'ելը
թեւեկէն: Բայց զուրկ ըլլալով մարդ-
կային ընկերականութենէն, զուրկ
կը մնայ նաեւ մարդկային զանա-

զան բաղմադիմի կատարելութիւն
ներէն, ինչպէս է խօսիլ, կարդալ,
գրել եւ առաքինի դիւցազնական
գործեր ընել, որոնցմով ամենակատար
և ամբիժ մարդիկ իրենց երջանկութե-
մէջ կը բերկրին կը խայտան և կը զը-
ւարձանան:

Ար ջրջի անտառներու մէջ նման
անտառոց երբեմն բնական բերմունքէն
շարժեալ, և երբեմն հետաքրքրութե-
նէ, ինչպէս անտառի մը մէջէն անտա-
նոյ մը այլանդակ ձայնը լսելով, հետա-
քրքրութեամբ կուզէ իմանալ թէ այն
ձայնին ենթական ու պատճառը ո՞ր
կամ ինչ է. ուստի իր կամայը կը հե-
տեւի: Այսպէս մեծցածներուն ամե-
նակատարեայն այս է, որ մարդկու-
թիւնը կատարեալ ունեցողներէն շատ
հեռի կը գտնուի: Ապա լոկ բնութիւ-
նը չի կրնար մարդս ամբիժ և ամենա-
կատար ընել:

Եթէ բնութիւնը չէ, ապա կամ
սրտովական (1) օրէնքն է և կամ գործ-
նական դաստիարակութիւնն է, որ
մարդս գլխովին ամբիժ և ամենակա-
տար կ'ընէ:

Պատժական օրէնքն է: Մատժաւոր
Ըստ որում մարդուս կատարելու-
թեան մէկ միջոցն ալ այն է. այսինքն
որ զմարդ աշխատութեան կը մղէ, գի-
տութիւնը կ'աւանդէ անոր և կը մա-
տակարարէ բարւոք դաստիարակու-
թիւնը ամեն անոնց ուր մարդավայել
հնազանդութեամբ չեն հարստակիր
այս կատարելութեանց լուծին:

Ասոնք (աշխատութիւնն, գիտու-
թիւնն և դաստիարակութիւնն) են կա-
տարելութիւն մարդոյ. վասն զի մար-

(1) Պատժական օրէնք կ'ըսուին կատարեալ փոր-
ձերու և բարոյական օրինաց վերայ հիմնուած այն
ամեն գործքերն ու խօսքերը, որոնք կը հրամայեն
բարիքն համար ըստ արւ, իսկ չարքն համար ըստ
մի առեւեր:

դըս իր բնական ու բարոյական կեանքը աշխատութեամբ գիտութեամբ և բարւոք դաստիարակութեամբ կրտսանայ, ինչպէս յայտնի ճշմարտութիւն մի է որ առանց բնաւ ճաշակելու մարդս չատ երկար չկրնար տուկալ և ապրիլ, ըսել է թէ ճաշակելն ալ մարդուս կենաց պատճառներէն մէկն է. և մարդ մը մինչեւ որ չգիտնայ թէ ճաշակելն իր կենաց պիտի նշուպատէ՝ չուզէր ճաշակել. և մինչև որ չաշխատի, չկրնար ճաշակել. այսպէս գիտութիւնն ալ միտքը կը զօրացնէ և կը լուսաւորէ, որ օգտակարն փնտսակարէն որոշելով, բարբը կուղղէ և անխոնջ յարատեւ աշխատութիւնն ալ միշտ օգտակարը գործելով, մարդս աշխարհի վրայ երջանիկ և բազդաւոր կեանք մը կուեննայ իր կենաց ընթացից մէջ:

Ուրեմն անբիւծ ու կատարեալ ըլլալու համար ոչ միայն բնութիւն, այլ և գործնական դաստիարակութիւն պէտք է, և նորա օրինաց և ուղղութեանց չը հնազանդողներուն համար ալ պատժական օրէնքը պէտք է, որպէս զիսիրով եւ բանիւ ուղղութեան չեկողը ստատիւ և գանիւ գաղալ կրպուի այն մեծ շլթային օղակին որ մարդկութիւն և տիեզերք կանուանի եւ ծառայէ այն նպատակին, որոյ համար սահմանուած է:

Այս պաշտօնը բնութիւնն ինքնին չէ կարող կատարել, թէպէտ բնութիւնը իւր մէջ ամեն տեսակ օրէնք ունի, բարոյական եւ պատժական, բայց բացարձակ եւ անընդմիջաբար չուսուցանէր մարդուն. մարդկային ընկերութիւնը պարտաւոր է այս մասին իրարու օգնել, և ամեն որ իւր նմանը ի կատարեալ բանակութիւն ածելու աշխատիլ, որ ՄԱՐԴԸ ԿԱՏԱՐԵԱԼ, լինի եւ ինքն իւր պարտքէն ազատած:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Սեպ. 14 ին գիշերը ժամը 2 ին Պօլսէն եկած հեռագիր մը քաղաքիս Միւֆթին իւր պաշտօնին մէջ վերահաստատեց:

Վերջին անգամ Յունաց և Լատինաց մէջ եղած կռիւներու առթիւ, Կառավարութեան կողմէն առհասարակ երեք ազգերէ խնդրուեցաւ Բեթղէմի մեծ Եկեղեցւոյն սինաղարդ գաւթէն հանդիսիւ անցնիլը առժամանակ մի գաղրեցնել մինչև ներկայ խռովութեանց վախճանը: Վարդապետի տօնին ունեցած հանդէսնուս առթիւ, որովհետեւ խռովութիւնը վերջացած էին, Կառավարութեան հրաման խնդրեցինք մեր՝ սինաղարդ գաւթէն հանդիսիւ անցնելու սովորութիւնը վերստին սկսելու. բայց յանկարծ չը գիտեմք ինչ պատճառներով արգիւտեցանք. որոյ վերայ Բդէշիին բողոքուելով ուղեց տեսնել Բարձրագոյն հրովարտականքը խաթիւն ճերիֆներ և միանգամայն բնութեամբ տեղացւոյ և Լատինաց հարցանելէ զինի, ի հարկէ բնութեան արդիւնքէն գոհ լինելով, մեր սովորութիւնը կատարելու հրաման տուաւ. որով Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ նոյն սինաղարդ գաւթէն հանդիսիւ անցնելու սովորական հանդէսնիս կատարեցինք:

Սեպտեմբեր 15 ին Բեթղէմի Միւտիւրը երեկոյեան մօտ մեր Տեսչին ազգաբարձ լինելով թէ հետեւեալ օրուան Սեպ. 16 ի հանդէսնիս կատարելու չ'պիտի կրնայ թոյլտրել ըստ հրամանի Բդէշիին, Ամենապատիւ Ս. Պատրիարքը շաբաթ երեկոյ ժամը 11 ին անձամբ Բդէշիին գնալով բնութեան մը յետոյ հրաման տալուն այժմ և այսպէս յանկարծ արգիւտուան պատճառները հարցուց: Բդէշը շատ մը պատ-